

YENİ ÇALIŞAN SINIF PREKARYA BİR ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Gül Selin Erben

Dr. Öğretim Üyesi, Beykent Üniversitesi , gulselinerben@beykent.edu.tr

Hürcan Tarhan

hurcantarhan@gmail.com

Özet

1980’lerde tüm dünyada egemen olan neo-liberal ekonomi politikaları, beraberinde yeni iş organizasyonları, istihdam politikaları, yeni bir istihdam ekonomisi ve yeni insan kaynakları yönetim yaklaşımlarını getirmiştir. Bu gelişmeler ışığında ekonomi, sosyoloji ve yönetim dünyası, adına prekarya denilen yeni bir sınıfın doğuşundan söz etmeye başlamıştır. Bu çalışmanın temel amacı, prekarya kavramı üzerine detaylı bir yazın taramasından sonra, prekarya diye nitelenen grubun çalışma ve yaşam koşullarına ilişkin bir ölçek geliştirmektir. İlgili yazının taranması sonucu 30 maddeden oluşan ölçek, kolayda örnekleme yöntemiyle 155 kişiye dağıtılmıştır. AMOS ve SPSS kullanılarak geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Sırasıyla açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmış ve 7 madde ölçekten çıkarılmış ve tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Prekarya, Ölçek çalışması, Geçerlilik, Güvenilirlik

NEW WORKING CLASS PRECARIAT A SCALE DEVELOPMENT STUDY

Abstract

Neo-liberal economy policies, which have dominated the world in 1980’s, have created new work organizations, new employment policies, a new employment economy and new human resources management approaches. In the light of these developments, scholars of economics, sociology and management world had stated to talk about the emergence of a new class named as the “precariat”. The main purpose of this study is to develop a scale about the working and life conditions of the precariat. After the scanning of the relevant literature, a survey consisting of 30 statements is developed and distributed to 155 participants by convenient sampling method. Validity and reliability tests are conducted by using AMOS and SPSS software programs. Respectively, exploratory and confirmatory factor analyses are conducted and as a result, 7 items are deleted from the scale and a structure with single factor is derived.

Keywords: Precariat, Scale Development, Validity, Reliability.

1.YENİ BİR SINIF OLARAK PREKARYA

Prekarya kavramına ilişkin ilk tanımlamaları Fransız sosyolog Pierre Bourdieu'de görmekteyiz. Fransız sosyolog bu kavramı “yeni bir tür tahakküm” olarak nitelendirmektedir. Ekonominin yeniden yapılandırılmasına neden olan bu tahakküm biçimi çalışanları itaate zorlamaktadır. Bourdieu, küreselleşmenin ve işgücü piyasalarının parçalanmasının çalışanlar için yeni ve daimi bir tür güvencesizlik demek olduğuna dikkat çekmektedir. (Bourdieu, 1998) 1990'larda Bourdieu, “prekarya her yerde” diyerek Post-Fordist dönemdeki güvencesizliğe, her şeyin gelip geçiciliğine vurgu yapmıştır. Bourdieu'nun bu tartışmasından hareketle İngiliz iktisatçı Guy Standing, prekaryanın yeni bir sosyal sınıf olduğunu ilan etmiştir (Standing2011). Bir sosyal sınıf olarak prekarya, Marksist anlamdaki proletaryanın da altında yer almaktadır. Prekarya, proletaryadan farklı olarak sınıf bilinci olmayan, örgütlenmemiş, mesleki kimliği ve mesleki hafızası olmayan ve henüz Marksist anlamda kendi için sınıf olmayan bir sınıftır. Standing'e göre bu yeni sınıf öfkeli,, yabancılaşmış ve kaygılıdır. Öfkelidir, çünkü onlara vaat edilen yaşama yakınlaşmak şöyle dursun yaşam koşulları gittikçe kötüleşmektedir. Yabancılaşmıştır, çünkü belirsiz işler arasında, mesleki kimlikten yoksun, güvencesiz ve belirsiz bir geleceğe doğru yol almaktadır. Kaygılıdır çünkü belirsizlik, içinde yaşadıkları toplum ya da iş piyasasının en temel özelliklerinden biridir. Prekarya olarak nitelenen bu yeni sınıf Post-Fordist dönem, esnek birikim modeli ve esnek çalışma biçiminin bir ürünüdür. Post-Fordist dönem, Fordist üretim biçimi ve sermaye birikim modelinin krize girdiği noktada, büyüyen dünya pazarına ve farklılaşan tüketici taleplerine uygun bir üretim modelini doğurdu. Bu yeni üretim modelinin en önemli özelliği esnekliği ve adem-i merkezi yapısıdır. Esneklik, istenilen ürünün, istenilen zamanda, istenilen miktarda üretilmesini mümkün kılarken, adem-i merkezi yapı, hiyerarşisiz, hızla değişen piyasa taleplerine ve teknolojiye uyumu kolaylaştırmaktadır (Belek,2004).

Prekarya çoğunlukla bir veya birden fazla yarı zamanlı işte çalışır. Geçinebilmek için çoğunlukla birden fazla yarı zamanlı işte çalışmak gerekli olur. İşler çağrı usulü veya parça başı ödeme usulüne göre yapıldığından, çalışma zamanları düzensizdir ve ücret belirli değildir. Prekarya olarak tarif edilen insanlar, işçi sınıfının içindedir; proje bazlı çalışan teknik uzmandır, evde parça başı çalışan kadındır, sipariş geldikçe işe çağrılan kayıt dışı işçidir, taşeron şirkette çalışan otomotiv işçisidir, yeni mezun olmuş gece gündüz çalışan mimardır, ücretini alamayan çevirmendir, hiçbir kaydı olmayan mültecidir, çırak verilmiş çocuktur. Yaşamak için çalışmak zorunda olan ve emeğinden başka satacak bir şeyi olmayan insanlardır: İşçilerdir. (<http://emekatolyesi.org/Dosya-Yazisi/prekarya-esneklik-ve-iscilesme#.XK-On1UzbiU>)

1.1. Yeni İş Organizasyonu ve Prekaryalaşan İş

1960'larda Fordizm üretim modelinin krize girmesiyle, büyüyen ve farklılaşan dünya pazarına uygun yeni bir üretim modeli geliştirildi. Daha sonraları akademisyenler ve de uzmanlar tarafından adına Post-Fordist üretim, esnek üretim ya da Toyota tarzı denilecek olan bu üretim modeli esneklik temelli üretim artışını hedeflemiştir. Bu doğrultuda önce fabrikada bağlayan bu dönüşüm daha sonra işletme geneline yayılmış ve büro ortamında da uygulanan yeni bir yönetim stratejisine dönüşmüştür. İşletme genelinde bakıldığında sayısal, işlevsel, çalışma zamanı ve ücretlerde esneklik prensibi temel yönetim anlayışı olmuştur (Belek, 2004). İşlevsel esneklik, Fordizmdeki katı iş bölümü uygulamasını tersine çevirerek iş ve görevlerin birleştirilmesi esasına dayanır. Bu uygulamada amaç, çok görev ve çoklu iş anlayışını çalışanlara benimsetmektir. Çoklu beceri, takım çalışması, iş zenginleştirme, iş genişletme, kurumsal eğitimlerle, performans değerlendirme ve kalite çemberi uygulamalarıyla birlikte kullanıldı. Tüm bu yeni uygulamaların temel amacı çalışanların iş

yüklerini dikey ve yatay biçimde arttırarak işgücü maliyetini azaltmaktır. Sayısal esneklik, işletmelerin çalışan sayılarını kolaylıkla değiştirebilmelerine olanak sağlamaktadır. İşletmeler bunu yarı-zamanlı çalışma, sözleşmeli çalışma, uzaktan çalışma gibi alternatif çalışma biçimleriyle gerçekleştirebilmektedir (Belek, 1997). Esnek çalışma saatleri uygulamalarına örnek ise yarı-zamanlı çalışma, çağrı üzerine çalışma, mevsimlik çalışmadır. Bu uygulamalar sayesinde işletmeler, çalışanlara vermeleri gereken tazminat ya da fayda benzeri ödemelerden azade olabilmektedirler. Yeni iş organizasyonunun ve istihdam pratiklerinin bir diğer bileşeni ücret esnekliğidir. Ücret esnekliği, ücretlerin bireysel ve örgütsel performansa göre tayin edilmesidir. Bu esneklik biçiminin küresel ölçekli pratiği, çok uluslu işletmelerin üretimlerini ucuz iş gücüne sahip ülkelere kaydırmaları olmuştur. Post-kapitalist paradigma, bahsedilen tüm bu esneklik biçimlerinin bütün ekonomik sınıfları ortadan kaldıracığını, kapitalistlerle işçiler arasında bir uyum geliştireceğini iddia etmektedir. Ancak, esneklik uygulamalarının farklı ülkelerde farklı sonuçlar doğurduğu gözlemlenmektedir: Güvencesiz istihdam, artan işsizlik, yeni baskı ve kontrol mekanizmaları, belirsiz iş ortamları ve “prekarya” olarak nitelenen yeni bir sınıf. Yukarıda bahsedilen iş zenginleştirme, iş genişletme uygulamalarına ek olarak işyeri rotasyonları, toplam kalite ideolojisi, yalın örgütler gibi yeni uygulamalar beraberinde farklı tahakküm ve kontrol mekanizmaları geliştirmiştir.

Neo-liberal ekonomi politikalarının bir sonucu olan yeni istihdam biçimleri ve ilişkileri, gerek mavi yakalı gerekse beyaz yakalı çalışanların aleyhine pek çok sonuçları olmuştur. Prekaryalaşan bir iş ortamının temel özellikleri uluslararası çalışma örgütü (ILO, 2012 s.29) tarafından şöyle tanımlanmaktadır;

- Düşük ücret
- İstihdam güvencesizliği
- Genellikle tam zamanlı istihdamla özdeşleştirilen sosyal haklar ve korumadan yoksun olmak
- İş yeri haklarından mahrum olma ya da bu haklara sınırlı ölçüde erişme

Prekaryalaşmış iş, esnek sömürünün belirsiz ve güvencesiz tüm biçimleri için kullanılan bir tamlamadır. Kayıt dışı çalışanlar, mevsimlik işçiler, geçici istihdamdan evden çalışanlara ve “freelance” olarak nitelenen serbest çalışanlardan, taşeron işçilere kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır (Tschöll, 2014). Guy Standing’e göre prekarya, kariyersiz işlerde çalışmaktadır ve geleneksel sosyal hafızadan ve belirli etik kodları olan mesleki bir kimlikten yoksundurlar.

1.2. Prekaryayı Anlamaya Yönelik Bir Ölçek Geliştirme

Bu çalışmanın temel amacı, prekarya olarak nitelenen çalışan sınıfını tespit etmeye yönelik bir ölçek geliştirmektir. Bu doğrultuda kapsamlı bir yazın taraması sonucu prekarya ve prekaryalaşan yeni iş organizasyonuna ilişkin belirli özellikler tespit edilmiştir. Yazın taraması sonucunda 30 ifadeden oluşan bir ölçek 6’lı Likert skalasında oluşturulmuştur. Bu doğrultuda anketteki 1.sorudan 9. soruya kadar olan sorularla, 14. sorudan 22. Soruya kadar olan sorular Guy Standing’in Prekarya:Yeni Tehlikeli Sınıf (2011:114-119) adlı kitabındaki tanımlamalardan oluşturulmuştur. 10.sorudan 13. Soruya kadar ifadeler Dörre’nin(2011) çalışmasına dayandırılarak oluşturulmuştur. 23. sorudan 25. soruya kadar ifadeler Aslı Vatansever’in (2013) prekarya üzerine çalışmasına referansla oluşturulmuştur. Son olarak

26. Sorudan 30. Soruya kadar ifadeler, prekarya üzerine genel yazına başvurularak oluşturulmuştur. İfadeler “kesinlikle katılmıyorum” dan “tamamen katılıyorum” a uzanan 6’lı Likert ölçeğiyle ölçülmüştür.

1.2.1.Örneklem

Araştırmanın örneklemini İstanbul’da farklı sektörlerde çalışan 155 kişiden oluşmaktadır. Örneklem kolayda örneklem yoluyla oluşturulmuştur. Katılımcıların yaş ortalaması 32 , %40,6’sı evli, % 43,9’u bekâr ve %15,5, boşanmıştır. Eğitim durumlarına bakıldığında, katılımcıların %58,7’si üniversite mezunuyken, %24,5’ yüksek lisans mezunudur.

1.2.2. Geçerlilik ve Güvenilirlik

Bir ölçeğin geçerliliği, o ölçekteki ifadelerin ölçmek istenileni/özelliği/tutumu doğru ölçebilme derecesidir. 5 farklı türde geçerlilik vardır. Bunlar, yüz geçerliliği, kapsam geçerliliği, ölçüte dayalı/ kıstas geçerliliği ve yapı geçerliliğidir. **Yeni bir ölçek geliştiriliyorsa ve bu ölçeği karşılaştıracak bir kıstas yoksa yapı geçerliliği test edilmelidir.** (Tavşancıl, 2002) Yapı geçerliliği, ölçekteki ifadelerinin belirlenen özelliklere ne derece doğru ölçtüğü ile ilgilidir. Yapı geçerliğini değerlendirme yöntemleri içinde farklı araştırmacılar farklı yöntemlere işaret etmektedir. Bunlardan genellikle sözü edilenler; faktör analizi, iç tutarlık analizi, hipotez testi (Büyüköztürk, 2005), benzer ölçek geçerliği sağlama geçerliği, yapısal eşitlik modellemesi Tavşancıl, 2002), çoklu özellik/çoklu yöntem matrixi (Multi-trait Multi-methot Matrix-MTMM), şablonların eşleşmesi teorisi gibi yöntemlerdir. Burada en yaygın kullanılan yöntemler olduğu için, benzer ölçek geçerliği, yapısal eşitlik modellemesi ve faktör analizinden bahsedilmesi uygun

1.2.2 Güvenilirlik Analizi

Güvenilirlik analizi, bir ölçeğin maddelerinin ölçülmek istenileni ne kadar tutarlı bir biçimde ölçtüğünün anlaşılması amacıyla gerçekleştirilmektedir. En sık kullanılan güvenilirlik analizi, Cronbach alfa değeri referans alınarak yapılmaktadır ve bu değer 0 ile 1 arasında bir değer olup .70 üstü, güvenilirlik için kabul edilen değerdir. Ancak açıklayıcı faktör analizinde, .60 üzeri alfa değeri de kabul edilmektedir (Hair, 2010). Bu çalışmada oluşturan ifadeler güvenilirlik analizine tabi tutulduğunda 30 ifadenin Cronbach alfa değerinin .837 olduğu görülmüştür.

1.2.3 Betimleyici İstatistikler

30 ifadeden oluşan ölçeğin ortalama, medyan değerleriyle, standart sapmaları ve normallik analizi sonuçları aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Normallik analizi sonucunda, Kurtosis değerlerinin 10’den küçük, Skewness değerlerinin ise 3’ten küçük olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Betimleyici İstatistikler

	Descriptive Statistics									
	N	Minimum	Maximum	Sum	Mean	Std. Deviation	Skewness		Kurtosis	
	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Std. Error	Statistic	Std. Error
Q1	155	1,00	6,00	457,00	2,9484	1,81191	,456	,195	-1,288	,387
Q2	155	1,00	6,00	451,00	2,9097	1,64502	,519	,195	-1,138	,387
Q3	155	1,00	6,00	329,00	2,1226	1,58866	1,361	,195	,512	,387
Q4	155	1,00	6,00	603,00	3,8903	1,67319	-,220	,195	-1,253	,387
Q5	155	1,00	6,00	426,00	2,7484	1,75660	,646	,195	-1,009	,387
Q6	155	1,00	6,00	576,00	3,7161	1,80099	-,168	,195	-1,416	,387
Q7	155	1,00	6,00	463,00	2,9871	1,65924	,401	,195	-1,173	,387
Q8	155	1,00	6,00	503,00	3,2462	1,46093	,186	,195	-,960	,387
Q9	155	1,00	6,00	437,00	2,8194	1,41637	-,144	,195	-1,331	,387
Q10	155	1,00	6,00	585,00	3,7742	1,70007	-,123	,195	-1,465	,387
Q11	155	1,00	6,00	396,00	2,5548	1,52103	,909	,195	-,250	,387
Q12	155	1,00	6,00	586,00	3,7806	1,74799	-,272	,195	-1,295	,387
Q13	155	1,00	6,00	537,00	3,4645	1,73309	,068	,195	-1,376	,387
Q14	155	1,00	6,00	429,00	2,7677	1,33786	,665	,195	-,355	,387
Q15	155	1,00	6,00	421,00	2,7161	1,49785	,720	,195	-,554	,387
Q16	155	1,00	6,00	447,00	2,8839	1,71303	,520	,195	-1,204	,387
Q17	155	1,00	6,00	414,00	2,6710	1,42387	,571	,195	-,736	,387
Q18	155	1,00	6,00	450,00	2,9032	1,45394	,684	,195	-,412	,387
Q19	155	1,00	6,00	442,00	2,8516	1,44956	,794	,195	-,401	,387
Q20	155	1,00	6,00	337,00	2,1742	1,55483	1,375	,195	-,672	,387
Q21	155	1,00	6,00	417,00	2,6903	1,53135	,689	,195	-,721	,387
Q22	155	1,00	6,00	618,00	3,9871	1,52037	-,326	,195	-1,090	,387
Q23	155	1,00	6,00	515,00	3,3226	1,50296	,074	,195	-1,138	,387
Q24	155	1,00	6,00	570,00	3,6774	1,63539	-,091	,195	-1,331	,387

1.2.4. Açıklayıcı Faktör Analizi

Açıklayıcı faktör analizi; çok sayıda değişkeni, belirli gruplara ayırarak, grup içindeki değişkenler arasındaki ilişkiyi maksimum, gruplar arasındaki ilişkiyi ise minimum yaparak, grupları yeni değişkenlere dönüştüren bir analiz türüdür. Oluşturulan bu yeni değişkenlere faktör adı verilir. Açıklayıcı faktör analizi ile değişkenlerin sayısı azalmaya ve değişkenler arası ilişkilerden faydalanılarak yeni yapılar ortaya çıkartmaya çalışılmaktadır (Karagöz, Ağbektas, 2016 Yapısal Eşitlik Modellemesi İle Yaşam Memnuniyet Ölçeğinin Geliştirilmesi).

Açıklayıcı faktör analizinde; verilerin çoklu normal dağılımdan gelip gelmediğini belirlemek için Bartlett Testi (Bartlett Test of Sphericity) yapılır. Verilerin çoklu normal dağılımdan gelme varsayımlarının sağlanması için anlamlılık değerinin 0,05'ten küçük olması gerekir (Akgül ve Çevik, 2003:428; Haire diğ., 1998:374). Veri yeterliliğini belirlemek içinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi yapılır. KMO testinde bulunan değer 0,50'nin altında ise kabul edilemez. Bu çalışmada, ölçeğin Bartlett Testi manidar ve KMO değeri .831 çıkmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. KMO ve Bartlett Testi

KMO ve Bartlett's Test		
Bartlett'in Küresellik Testi	KMO	.831
	Apptox Chi Square	1816,600
	Sig (Anlamlılık)	.000

Prekarya ölçeği açıklayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. Yapılan analizde dönüşümlü faktör yükleri bulunamamış, tek faktörlü bir yapı saptanmıştır. Prekarya ölçeği, tek faktörlü yapısı varyansın % 27, 922'sini açıklamakta ve 30 madde içermektedir (Tablo 3)

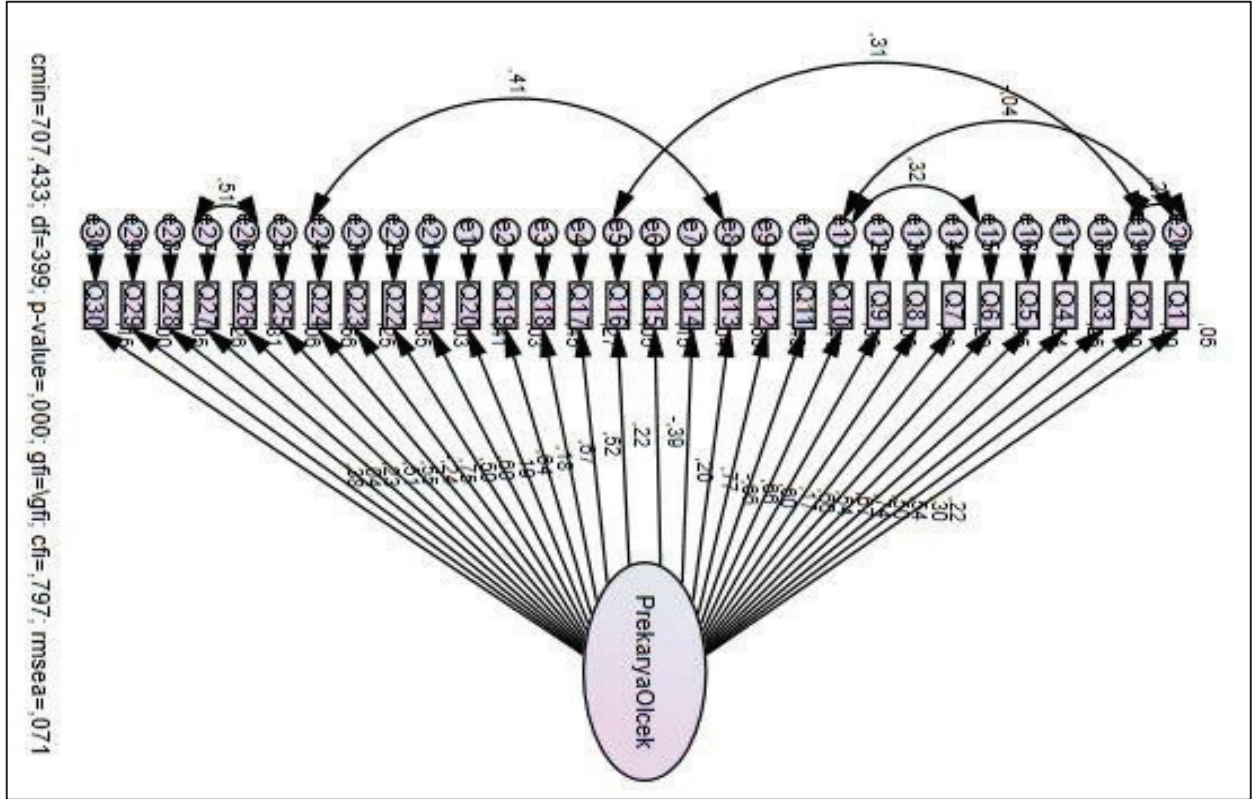
Tablo 3. Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Faktör Katsayısı	Maddeler	Faktör Katsayısı
Soru 13	.792	Soru 23	.534
Soru 24	.777	Soru 4	.527
Soru 5	.740	Soru 30	.408
Soru 6	.703	Soru 15	.405
Soru 18	.685	Soru 2	.347
Soru 8	.676	Soru 16	.259
Soru 11	.669	Soru 25	.257
Soru 12	.664	Soru 28	.250
Soru 20	.658	Soru 1	.236
Soru 10	.648	Soru 14	.224
Soru 22	.625	Soru 21	.215
Soru 26	.596	Soru 9	
Soru 27	.562	Soru 19	
Soru 7	.562	Soru 29	
Soru3	.554		
Soru 17	.554		

1.2.5. Prekarya Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi

Aşağıdaki Figür 1’de Prekarya Ölçeği için tek faktörlü DFA’yı (doğrulayıcı faktör analizi) göstermektedir. Test edilen Prekarya Ölçeği 30 sorudan oluşan tek faktörlü modeldir. Bazı maddelerin gözlemlenen parametre değerlerinin .50 altında olduğu görülmektedir. Ayrıca diğer uyum indeksleri ve eşik değerleri ölçeğin bu haliyle kabul edilebilir bir model olmadığını göstermektedir; CMIN/DF=1,773, TLI=0.779, CFI=0.797, RMSEA=0.071. Bu yüzden problem olduğuna karar verilen 7 maddenin (12, 14, 15, 19, 21, 25 and 29) orijinali 30 maddelik ölçekten çıkartılarak 23 madde ile tekrar test edilmesine karar verilmiştir.

Figür 1. Prekarya Ölçeği Doğrulatoryı Faktör Analizi Sonucu

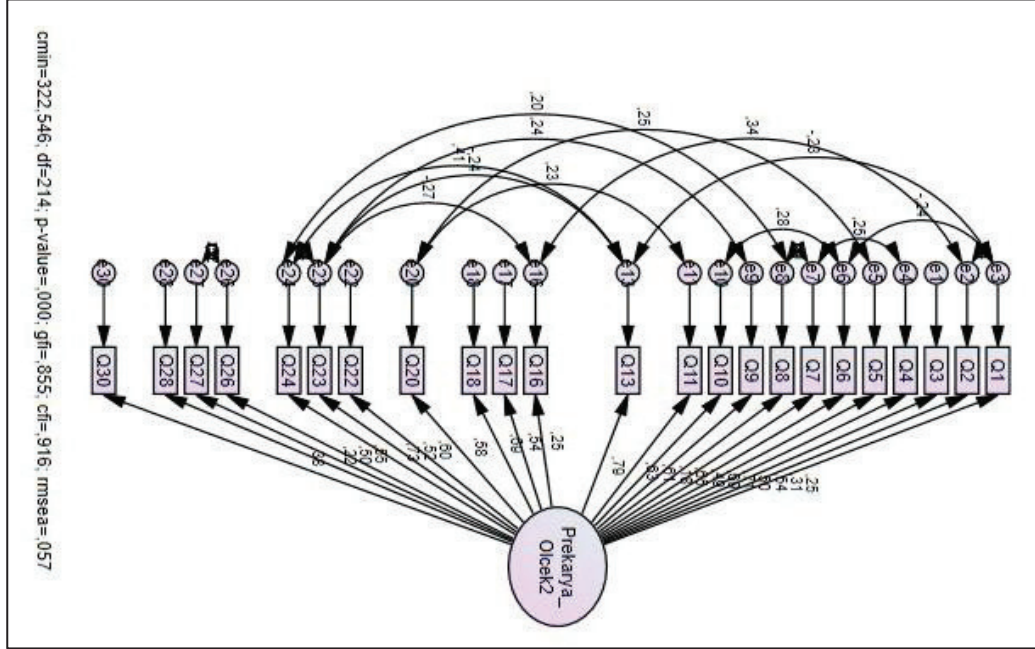

Tablo 4. Uyum Değerleri

Model Fit Summary					
CMIN					
Model	NPAR	CMIN	DF	P	CMIN/DF
Default model	96	707,433	399	,000	1,773
Saturated model	495	,000	0		
Independence model	60	1954,061	435	,000	4,492
Baseline Comparisons					
Model	NFI Delta1	RFI rho1	IFI Delta2	TLI rho2	CFI
Default model	,638	,605	,802	,779	,797
Saturated model	1,000		1,000		1,000
Independence model	,000	,000	,000	,000	,000
Parimony-Adjusted Measures					
Model	PRATIO	PNFI	PCFI		
Default model	,917	,585	,731		
Saturated model	,000	,000	,000		
Independence model	1,000	,000	,000		
NCP					
Model	NCP	LO 90	HI 90		
Default model	308,433	238,184	386,530		
Saturated model	,000	,000	,000		
Independence model	1519,061	1385,678	1659,941		
FMIN					
Model	FMIN	F0	LO 90	HI 90	
Default model	4,594	2,003	1,547	2,510	
Saturated model	,000	,000	,000	,000	
Independence model	12,639	9,364	8,998	10,779	
RMSEA					
Model	RMSEA	LO 90	HI 90	PCLOSE	
Default model	,071	,062	,079	,000	
Independence model	,151	,144	,157	,000	

Parametre değerleri düşük olan ve problem yaratan 7 maddenin (12, 14, 15, 19, 21, 25 ve 29) ölçekten çıkartılmasından sonra Prekarya ölçeği 23 madde ile tekrar test edilmiştir. Aşağıdaki figür 2 incelendiğinde tüm uyum indeksleri ve eşik değerleri ölçeğin bu haliyle kabul edilebilir bir model olduğunu göstermektedir. CMIN/DF=1,507, RMR=0.62, GFI=0.855, AGFI=0.813, TLI=0.901, CFI=0.916, RMSEA=0.078. Sonuç olarak önerilen 23 maddelik tek faktörlü DFA Prekarya ölçek modelinin veri ile uyumlu ve kabul edilebilir olduğunu göstermektedir.

Figür 2 Prekarya Ölçeği Tekrarlanmış DFA

1.2.6. Katılımcıların Kurumlardaki Pozisyonu ve Mesleklerle İlgili İstatistikler

Aşağıdaki tabloda, örneklemin çalıştığı kurumlardaki pozisyonları ve yaptıkları işi ne olarak tanımladıklarına ilişkin istatistikler yer almaktadır.

Tablo 5 Pozisyon ve Mesleklere İlişkin İstatistikler

	Patron	Operasyon	Kıdemli Yönetici	Orta Kademe Yönetici	Giriş Kademe	Freelancer	Akademisyen	Uzman
Frekans	16	9	23	46	27	6	18	10
%	10.3	5.8	14.8	29.7	17.4	3.9	11.6	6.5
	Muhasebeci	Doktor	Eğitimci	Mühendis	Satış	İ.Kay.	Bilgi Tek.	Finans
Frekans	2	6	24	11	14	4	5	7
%	1.3	3.9	15.5	7.1	9.0	2.6	3.2	4.5

2. SONUÇ

Tüm dünyada, etkisi 1980'lerden itibaren gözlemlenmeye başlıya neo-liberal ekonomi modellerinin istihdam politikaları ve iş organizasyonları üzerine etkisi prekaryalaşan çalışanlar ve işler olmuştur. Prekaryalaşan çalışanlar iş güvencesinden yoksun, belirsiz işler arasında gidip gelen, belirli bir mesleki kimliği olmayan kişilerdir. Bu çalışmada, prekaryalaşan işler ve bu işlerde çalışanların işlerine ve genel anlamda yaşamlarına yönelik tutumlarını anlamaya yönelik bir ölçek geliştirilmeye çalışılmıştır. İlgili yazında, prekarya konusu ile ilgili ampirik/görgül çalışmalar oldukça azdır. Bu çalışmada, ilgili yazın çerçevesinde oluşturulan 30 sorulan ölçeğin 7 maddesinin çıkartılmasından sonra uyum indekslerinin ve eşik değerlerinin kabul edilebilir olduğu görülmüştür. Ölçekten çıkartılan bu 7 maddeye baktığımızda bu maddelerin dördümüm ters sorumuş sorular olduğunu görmekteyiz. Bunun dışında geriye kalan üç soruya baktığımızda çıkarılan ifadelerin prekarya çalışma koşullarından çok, kişilerin yaşamlarına yönelik genel algılarıyla ve değer yargılarıyla ilişkili ifadeler olduğunu görmekteyiz. “ yaşamla ilgili olarak geleceğe yönelik kendimi güvende hissetmiyorum”, “ bana göre, başarı ve performans güven ve sadakatten daha önemlidir” gibi ifadeler, kişilerin yaşamlarına ilişkin genel algı ve değerlendirmeleri olup doğrudan prekarya ile ilişkilendirilmeyebilir. Ancak çıkartılan bir diğer ifade ise “ çalıştığım firmada geçici olarak istihdam ediliyorum” şeklinde olup, istihdamın türü ve süresi doğrudan prekaryalaşan işlerin bir özelliği olmanın yanı sıra, bu çalışmada örneklem 155 kişiyle sınırlı olduğundan bu ifadenin de ölçekten çıkartılması gerekmiştir.

Prekaryalaşan işler ve prekarya grubuna dahil olan çalışanlar, günümüz neo-liberal ekonomi politikalarının bir gerçeğidir. Neo-liberal ekonomi politikaları, yeni istihdam rejimleri doğurmuş ve bu yeni istihdam rejimlerinin çalışanlar aleyhine pek çok sonucu olmuştur. Bugün Türkiye’de esnek ve güvencesiz istihdam temel bir sorun olmaktadır. Esnek ve güvencesiz istihdam, prekaryalaşan istihdamın ve işlerin yalnızca bir boyutunu oluşturmaktadır. Mesleki kimlikten yoksun olma, birbiri ile benzemeyen pek çok işi yapma zorunluğu, yabancılaşıma duygusu, gelecek kaygısı gibi pek çok olumsuzluğu beraberinde getiren bu yeni iş organizasyonu ve istihdam biçimini anlamaya yönelik bir ölçek geliştirme, bu çalışmanın temel amacıdır. Bu doğrultuda 155 kişiye yöneltilen 30 ifadenin 23ü ile anlamlı bir model ve yapı elde edilmişti. Örneklem sayısının görece az oluşu ve bu çalışmanın bu tarz bir ölçek geliştirmeye ilişkin ilk çalışma olması sebebiyle, gelecekteki çalışmaların daha geniş örnekleme gerçekleştirilmesi ve ölçekten çıkartılan ifadelerin tekrar değerlendirilip yeni ifadelerin geliştirilmesi gelecekteki çalışmaların konusu olacaktır.

3. KAYNAKÇA

- BELEK, İ. (2004). Esnek Üretim Derin Sömürü, Nazım Kitaplığı, İstanbul.
- BELEK, İ. (1997). Postkapitalist Paradigmalar, Sorun Yayınları, İstanbul.
- BOURDIEU, P.(1998). Act of Resistance. Against the New Myths of Our Time.Polity Press. İngiltere
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş.(2005). Veri Analizi El Kitabı, Pegem Yayınları,Ankara
- DÖRRE, K.(2011).“ Germany After the Crisis.Employment Miracle or Discriminating Precarity1,http://www.tcd.ie/policyinstitute/assets/pdf/Dorre_Speech_March11.pdf.
- GÜRBÜZ, S.ve ŞAHİN, F. (2015). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- STANDING, G.(2011). The Precariat. The New Dangerous Class. Bloomsbury, Londra.

TAVŞANCIL, E. (2002). “Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi,
Nobel Yayıncılık, Ankara

TSCHÖLL, C. (2014). “Precarity: causes, effects and consequences of insecure working and living conditions in a multicultural, rural area of northern Italy (South Tyrol)”. *Journal of eucatin Culture and Society*. No 2.

VATANSEVER, A.(2013). Prekarya Geceleri.21. Yüzyıl Dünyasında Geleceği Olmayan Beyaz Yakalıların Rüyası.*EUL Journal of Social Sciences* (IV:II),Aralık s.1-20.